

Dijitalleşen Dünya ve Hedef Kitle Olarak Gençlik: Bir Meta Analiz Çalışması

Digitalized World and Youth as a Target Audience: A Meta-Analysis Study

Dr. Sevim ÜNAL

Karşıyaka İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İzmir, Türkiye
sevimleri35@hotmail.com
ORCID: 0000-0001-5823-6874

Prof. Dr. Hamit ER

Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Ordu, Türkiye
hamiter@ordu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-7020-7582

Öz

Gençlik çağı insan hayatının en önemli dönemleri arasında yer almaktadır. Gençlik üzerine yapılan çalışmalar sadece bireylere değil aynı zamanda toplumlara da etki edecek potansiyele sahiptir. Günümüz dünyasının her alanını saran dijitalleşmenin özellikle gençlerin dünyasını kuşatması gençlik ve dijitalleşme üzerine yapılan araştırmaları anlamlı kılmaktadır. Bu bakımdan hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği ve dijitalleşmeyi konu alan lisansüstü çalışmaların analiz edilmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda meta-analiz yöntemiyle analiz edilen toplam 49 lisansüstü çalışma tez türü, üniversite, anabilim dalı, yıl, araştırma yöntemi ve konu başlıklarına göre MAXQDA 2020 nitel veri analiz programı ile analiz edilmiştir. Veri analizleri sonucunda tez türüne göre en fazla yüksek lisans, üniversiteye göre en fazla Gazi Üniversitesi, anabilim dalına göre en fazla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, yıllara göre en fazla 2021 ve 2023, araştırma yöntemine göre en fazla nicel araştırmaların yer aldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Bağımlılık, Gençlik, Meta-Analiz, Lisansüstü Çalışmalar.

Abstract

Youth is among the most important periods of human life. Studies on youth have the potential to impact not only individuals but also societies. Digitalization, which encompasses every aspect of today's world, especially the world of young people, makes research on youth and digitalization meaningful. In this regard, the main purpose of this study is to analyze postgraduate studies on digitalization in which young people are determined as the target audience. For this purpose, a total of 49 postgraduate studies analyzed with the meta-analysis method were analyzed with the MAXQDA 2020 qualitative data analysis program according to university, department, thesis type, subject, year and research method. As a result of the data analysis, it was determined that the most studies were master's degree by thesis type, Gazi University was the most by university, Computer and Instructional Technologies was the most by department, 2021 and 2023 were the most by year, and quantitative research was the most by research method.

Keywords: Digitalization, Digital Addiction, Youth, Meta-Analysis, Postgraduate Studies.

Giriş

Dijital teknolojilerin hızla yayılması, toplumumuzda köklü değişimlere neden olmaktadır. İnternetin ve diğer dijital araçların yaygınlaşması, iletişim, iş yapma yöntemleri, eğitim ve kültürel etkileşim gibi alanlarda büyük değişikliklere yol açmıştır. Bu değişimler, insanların birbirleriyle olan etkileşimini ve kültürel yapıları derinden etkilemektedir (Castells, 2002). Dijitalleşme, sadece bireylerin günlük yaşamlarını etkilemekle kalmamakta, aynı zamanda iş dünyası ve eğitim gibi kurumsal alanlarda da radikal değişikliklere neden olmaktadır. Geleneksel iş modellerinin yerini daha esnek ve yenilikçi iş süreçleri almaktadır (Westerman vd., 2014). Eğitimde ise dijital araçların kullanımı, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmekte ve öğretim yöntemlerini dönüştürmektedir (Johnson vd., 2012). Bu bağlamda, dijitalleşme sadece teknolojik bir değişim sürecini ifade etmemekte, aynı zamanda toplumsal, ekonomik ve kültürel düzeyde derin etkileri olan karmaşık bir süreci ifade etmektedir (Hilde & Kellner, 1996). Dijitalleşmenin bu çok boyutlu etkilerini anlamak ve etkili bir şekilde yönetmek, günümüz toplumları için büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde yaşanan teknolojik ilerlemeler, toplumda değişen değerler, dönüşen kariyer algıları ve eğitim ile çalışma koşullarındaki değişimler, kuşaklar arası farklılıkların analiz edilmesini gerektirmektedir. Son zamanlarda, eğitim alanında yapılan kuşak çalışmalarının sayısında artış gözlemlenmektedir. Özellikle, teknolojik gelişmelerin kuşakların yaşam tarzlarını etkilemesi ve şekillendirmesi, bu değişimin eğitim ve öğrenciler üzerindeki etkilerinin incelenmesinin önemini artırmaktadır. Bu gereklilikten yola çıkarak, dijital çağın öğrencileri, çocukları ve öğrenenleri hakkında araştırmacılar tarafından dijital yerli, net kuşağı, bin yılın öğrencileri, çekirge zihin gibi çeşitli tanımlamalar yapılmıştır (Ardıç & Altun, 2017).

Tarihsel süreç içerisinde makine ve kas gücünün yerini zihinsel ve bilişsel güçler, zihinsel ve bilişsel gücün yerini ise yapay zekâ ve robotlar almıştır. Bu dönüşüm sürecinde ses, hareket, kuvvet, titreşim ve görsel öğeler gibi duyuşsal uyarıcılar kullanılarak oluşturulan, gelişmiş teknolojiler piyasaya sürülmektedir. Sürekli olarak yenileri eklenen bu ürünlerle dijital dünya, gerçek dünya ile birleştirilme yolunda ilerlemektedir. Dolayısıyla yeni teknolojilerle uyumlu ürün ve hizmetlere olan talep artmakta ve iş hayatındaki rekabetin yönlendirilmesinde teknolojinin etkisini daha da ileri seviyelere taşımaktadır (Atatanır, 2022).

Söz konusu teknoloji ve dijitalleşme olduğunda toplumda ilk akla gelen kitleyi gençler oluşturmaktadır. Gençler, toplum içinde önemli bir konuma sahip olup, teknolojiyi aktif bir şekilde kullanmaktadırlar. Günümüz gençleri, yaşamlarını teknolojiyle sürdürmekte ve teknolojik araçları hayatlarının ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler. Araştırmalar, gençlerin teknoloji bağımlılığı nedeniyle temel ihtiyaçlarını da internet aracılığıyla karşıladıklarını göstermektedir. Bununla birlikte, internetin yaygınlaşmasıyla birlikte, sosyal medya platformlarına ilişkin yeni iş fırsatları ortaya çıkmıştır. Bu durum, üretim sektöründe olumsuz sonuçlara neden olabileceği gibi, farklı istihdam alanlarının da oluşmasına olanak tanımaktadır (Ersöz & Özmen, 2020).

Günümüz gençleri, bir diğer ifadeyle dijitalleşen gençlik, geleneksel iletişim ve eğitim yöntemlerinden farklı olarak, daha hızlı, daha etkileşimli ve daha katılımcı bir ortamda büyümektedir. Bu durum, gençlerin dünya görüşlerini şekillendirmesi ve toplumsal normlara olan yaklaşımlarını etkilemesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, dijitalleşen gençlik, iş dünyasında ve ekonomik yapıda da değişikliklere neden olmaktadır. İşverenler, dijital becerilere sahip gençleri işe almayı tercih ederken, geleneksel iş modelleri dijitalleşen dünya ile uyum sağlamak zorunda kalmaktadır (Aksoy, 2018). Bu nedenle, dijitalleşen gençliğin gereksinimlerini anlamak ve onların potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek, toplumların ve ekonomilerin geleceği için önem taşımaktadır.

Dijitalleşmeye yönelik araştırmalarda hedef kitle olarak gençleri belirleyen çalışmalar, günümüzdeki mevcut durumu ortaya koyarken aynı zamanda geleceğin yetişkinlerinin ihtiyaçlarını belirlemede ve dijital dünyada karşılaşılabilecekleri zorluklarla mücadele etmede yardımcı olmaktadır. Bu bakımdan önem taşıyan bu çalışmada dijitalleşen gençlik bağlamında hazırlanan lisansüstü çalışmaların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel problemi "Türkiye'de hedef kitle olarak gençlerin

belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların dağılımı nasıldır?” olarak ortaya çıkmıştır. Bu temel probleme ilişkin olarak belirlenen alt problemler ise şu şekilde yer almaktadır:

1- Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların tür, üniversite, anabilim dalı, yıl ve araştırma yöntemi değişkenlerine göre dağılımları nasıldır?

2- Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmalar hangi konu başlıkları ile birlikte ele alınmaktadır? Birden fazla konu başlığı ile ele alınan çalışmalar varsa bu çalışmalarda hangi konu başlıkları birlikte yer almaktadır?

Bu araştırmanın amacı ve problemleri doğrultusunda öncelikle dijitalleşme ve gençlik konuları kavramsal olarak ele alınacak, sonrasında ise yöntem ve bulgular kısmına yer verilecektir.

1. Dijitalleşme ve Gençlik

Dijitalleşme, bireysel analog bilgi akışlarının dijital formata dönüşme sürecini ifade etmektedir. Özellikle sosyal hayatın pek çok alanı, dijital iletişim etrafında yeniden yapılandırılmakta ve insan müdahalesi olmaksızın gerçekleşen bir işlemin veya prosedürün teknolojik bir yapı içinde gerçekleştirilmesine işaret etmektedir. 2000’li yılların başından itibaren, yapay zekâ ve robot teknolojisinin hızla gelişmesi, 3D yazıcılar, nesnelerin interneti ve akıllı fabrika sistemleri gibi yenilikler, Endüstri 4.0 olarak adlandırılan Dördüncü Sanayi Devrimi’ni başlatmıştır. Endüstri 4.0 ile birlikte, siber-fiziksel sistemlere geçiş, fiziksel dünyayı sanal bilgi işlem dünyasıyla entegre eden sensörler dahilindeki sistemleri içermektedir. Dijitalleşme, teknolojik ilerlemelerle ve internetin yayılmasıyla birlikte, çeşitli bilgi ve içeriklerin dijital biçimde bulunmasını da ifade etmektedir. Özellikle, görsel içeriklerin, video ve metin içeriklerinin dijital platformlara aktarılması artık yaygın olarak kullanılmakta, teknolojik gelişmelere paralel olarak bilgi paylaşım ve iletişim platformları sürekli olarak genişlemekte, değişmekte ve yeni bir forma dönüşmektedir. (Özbey, 2022).

1.1. Dijitalleşme ve Gençlik Arasındaki İlişkinin Tanımı

Gençlik dönemi, çocukluktan yetişkinliğe geçişin bir aşaması olarak kabul edilmekte ve kendi içinde belirgin özellikler taşımaktadır. Bu dönem, benzersiz bir yaşam tarzı, düşünce tarzı, dil kullanımı ve iletişim biçimi ile karakterize olmaktadır. Fizyolojik değişikliklerin yanı sıra toplumsal değerlerin etkisiyle, gençlik dönemindeki bireyler genellikle asi davranışlar, ani kararlar ve kararsızlık gösterebilmektedirler. Ancak, aynı zamanda gençlik, idealist, coşkulu, yaratıcı ve bağımsız olma arzusu gibi ahlaki değerlere sahiptir. Adaletsizlik, eşitsizlik ve haksızlığa karşı tahammülsüzlük;

gençlerin üretken, sağlıklı ve uyumlu bireyler olmalarını teşvik edebilmektedir (Baran, 2013).

Gençlik dönemi kimlik gelişimi bakımından da kritik bir önem taşımaktadır. Kimlik gelişimi, teknolojinin etkisi altında önemli değişiklikler yaşamaktadır. Eskiden, kimlik yerel etkileşimler ve sembolik materyallerle şekillenirken, günümüzde internet ve diğer iletişim araçları bu süreci büyük ölçüde etkilemektedir. İnternet, bireylerin kimlik oluşturmada yeni ve geniş olanaklar sunmaktadır. Artık insanlar, internet aracılığıyla anonim bir şekilde iletişim kurabilir ve kimliklerini istedikleri gibi şekillendirebilirler. Bu durum, kimlik oluşumunun daha esnek ve çeşitli hale gelmesine olanak tanımaktadır (Güzel, 2006).

1.2. Dijitalleşmenin Gençlik Üzerindeki Etkileri

Dijitalleşme, çağımızın önemli ve belirgin fenomenlerinden biri haline gelmiştir. Hızla gelişen bilgi teknolojilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan dijitalleşmenin izleri sibernetik, matematiksel yönetim, bilgi işlemci cihazların üretimi gibi alanlarda 20. yüzyılın ortalarından itibaren hissedilmeye başlamıştır. Bilgisayar teknolojisinin hızlı gelişimi ve bilgisayarlar kullanımının artması, internetin gelişimi ve yaygınlaşmasıyla dijitalleşmenin etkisinin daha belirgin ve etkili olduğu alanlar artmıştır. Bu alanlar arasında, özellikle eğitim öne çıkmaktadır. Dijital eğitim, dijitalleşmenin günlük yaşamla en sık temas eden ve en büyük etkilerini hissedilen bir alanı olarak öne çıkmaktadır (Parlak, 2017). Dijitalleşmenin eğitim alanında öne çıkması hem eğitimin dijital dünyanın fırsatlarından yararlanması bakımından hem de dijitalleşmenin yaygınlaştırılmasında eğitimden destek alınması bakımından iki yönlü bir etki oluşturmaktadır.

Dijitalleşme bir yandan gençlerin hayatını kolaylaştırırken,

diğer yandan çok fazla uyarana maruz kalınmasının olumsuz sonuçlarıyla gençleri yüz yüze getirebilmektedir. Bilgisayar ve internetin yaygınlaşması, iletişim alanında önemli değişikliklere yol açarak geleneksel medya anlayışından yeni medya anlayışına doğru bir geçiş yaşanmıştır. Geleneksel medya tek yönlü iletişim sağlarken, gündelik hayatın temelini oluşturan sosyal medya, interaktif bir iletişim platformu sunmuş ve çoklu kullanıma ve sanal paylaşımına açık olması nedeniyle tercih edilen iletişim aracı haline gelmiştir. Dijitalleşme ve sosyal medya, gündelik yaşamın önemli bir parçasını oluştururken, beraberinde bir dizi avantaj ve toplumlara tehdit eden riskler getirmektedir (Özbe, 2022). Gençlerin bu avantajlardan faydalanma düzeyini artırmak ve olası tehdit ve risklerden korunmalarını sağlamak adına dijitalleşen gençlik üzerine araştırmalar yapılması gereklilik arz etmektedir. Bu bakımdan bu çalışma kapsamında incelenen tezler konunun sadece bilimsel olarak nasıl ele alındığını ortaya koymamakta aynı zamanda gelecekte yapılacak çalışmalara da ışık tutmaktadır.

2. Yöntem

Dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmalardan gençleri hedef kitle olarak belirleyen çalışmaların ele alındığı bu araştırmada yöntem olarak meta-analiz yöntemi benimsenmiştir. Meta-analize dahil edilecek lisansüstü çalışmalar ayrıca doküman incelemesine tabi tutulmuştur. Meta-analiz, kelime anlamıyla incelendiğinde, çeşitli analizlerin bir araya getirilmesi veya üst analiz anlamına gelir. Ancak, istatistiksel bağlamda daha geniş bir kapsama sahip olup, farklı çalışmalardan elde edilen sonuçların sentezlenerek genel bir sonuca ulaşmak amacıyla analiz edilmektedir (Dinçer, 2022). Meta-analiz genel olarak, belli bir konuyla ilgili yapılan bireysel araştırmaların sistematik bir şekilde ele alınmasını ifade etmektedir. Analizlerin analizi (Glass, 1976) olarak da bilinen bu yöntem, ayrıntılı bir kaynak tarama yöntemi olarak kabul edilmekte ve değerlendirilen bireysel çalışmaların orijinal formlarına sadık kalınarak, mümkün olan en geniş kapsamda ele alınması ve detaylı bir tarama ve sınıflandırmaya tabi tutulmaktadır. Meta-analiz, bireysel çalışmaların sonuçlarının sistematik ve dikkatli bir şekilde niceliksel ve niteliksel olarak bir araya getirilmesini içermektedir (Kürü, 2021).

2.1. Verileri Toplama

Bu araştırmanın amacından hareketle meta-analize dahil edilecek çalışmalar belirlenirken Yükseköğretim Kurulu Yayın ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi veri tabanından yararlanılmıştır. Gelişmiş tarama modülü kullanılarak “dijital, genç ve lise” kelimeleri aranacak kelimelere

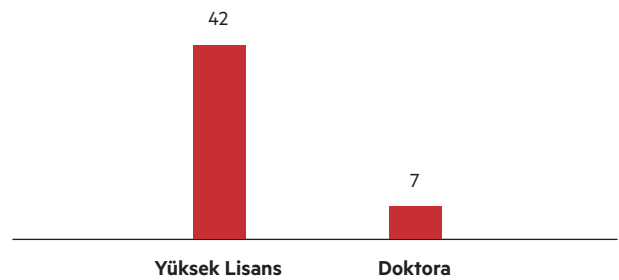
yazılmış ve son on yıldaki çalışmaları ele almak için tarih bölümü “2014-2024” ile sınırlandırılmıştır. Araştırma Nisan ayında gerçekleştiği için 2024 yılında Nisan ayına kadar veri tabanına yüklenen çalışmalar araştırma kapsamına alınmıştır. Arama kriterlerine özellikle sadece lise öğrencileri dahil edilmiş olup üniversite öğrencileri kriter dışı bırakılmıştır. Gençlik dönemine ilişkin çeşitli yaş aralıkları bulunmaktadır. UNESCO gençlik dönemini 15-25 yaş aralığı olarak belirlerken, Birleşmiş Milletler Örgütü (BM) 12-24 yaş aralığı olarak belirlemiştir. Türkiye’de ise BM tarafından belirlenen 12-24 yaş aralığı gençlik dönemi olarak benimsenmektedir. Ancak gençlik döneminin ergenlik yaşına girmeye başlaması ve 18 yaşından sonra da kademeli olarak yetişkinlik dönemine adım atılmış olunması ile sonlanmaktadır (Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2024). Bu bağlamda bu yaş aralığına uygun bireylerin ortaöğretim öğrencilerinin olması nedeniyle arama kriterlerinde lise öğrencilerine yer verilmiştir. Yapılan gelişmiş tarama sonucunda toplam 51 teze ulaşılmıştır. Ancak bu tezlerden iki tanesi kısıtlama nedeniyle analize dahil edilmeyip 49 lisansüstü çalışma ile analiz tamamlanmıştır.

2.2. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analizinde MAXQDA 2020 nitel veri analizi programından yararlanılmıştır. Kod olarak ise araştırmanın bağımsız değişkenleri olan tez türü, üniversite, anabilim dalı, yıl, araştırma yöntemi ve konu belirlenmiştir. Bu değişkenlere göre frekanslar belirlenmiş ve alt kodların hangi düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca konu kodlamalarında birden fazla konuyu ele alan çalışmalar iki veya daha fazla kodlarla ilişkilendirildiği için kod birlikte oluşma modeli ile analize tabi tutulmuştur.

3. Bulgular

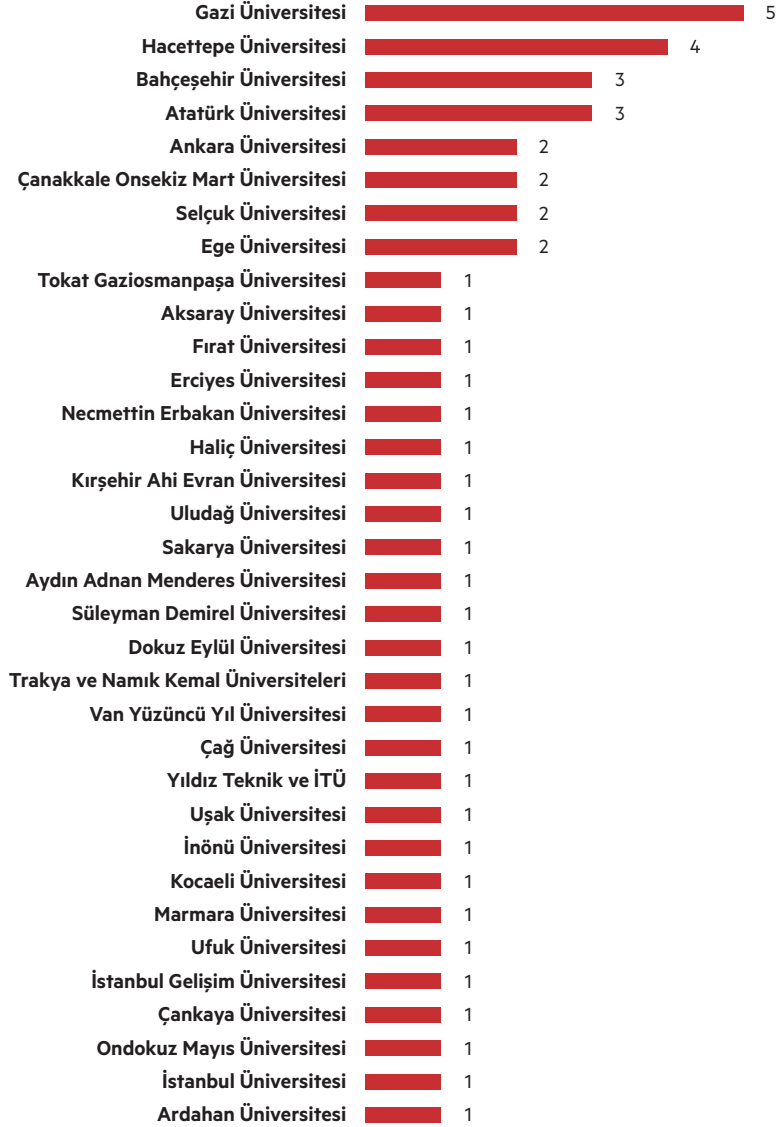
2014-2024 yılları arasında hedef kitle olarak gençleri ele alan ve dijitalleşmeyi konu alan 49 lisansüstü çalışmanın analizi-ne ilişkin bulgular aşağıda verilen grafiklerde yer almaktadır.

Grafik 1. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Tez Türüne Göre Dağılımı.

Grafik 1'de görüldüğü üzere hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların

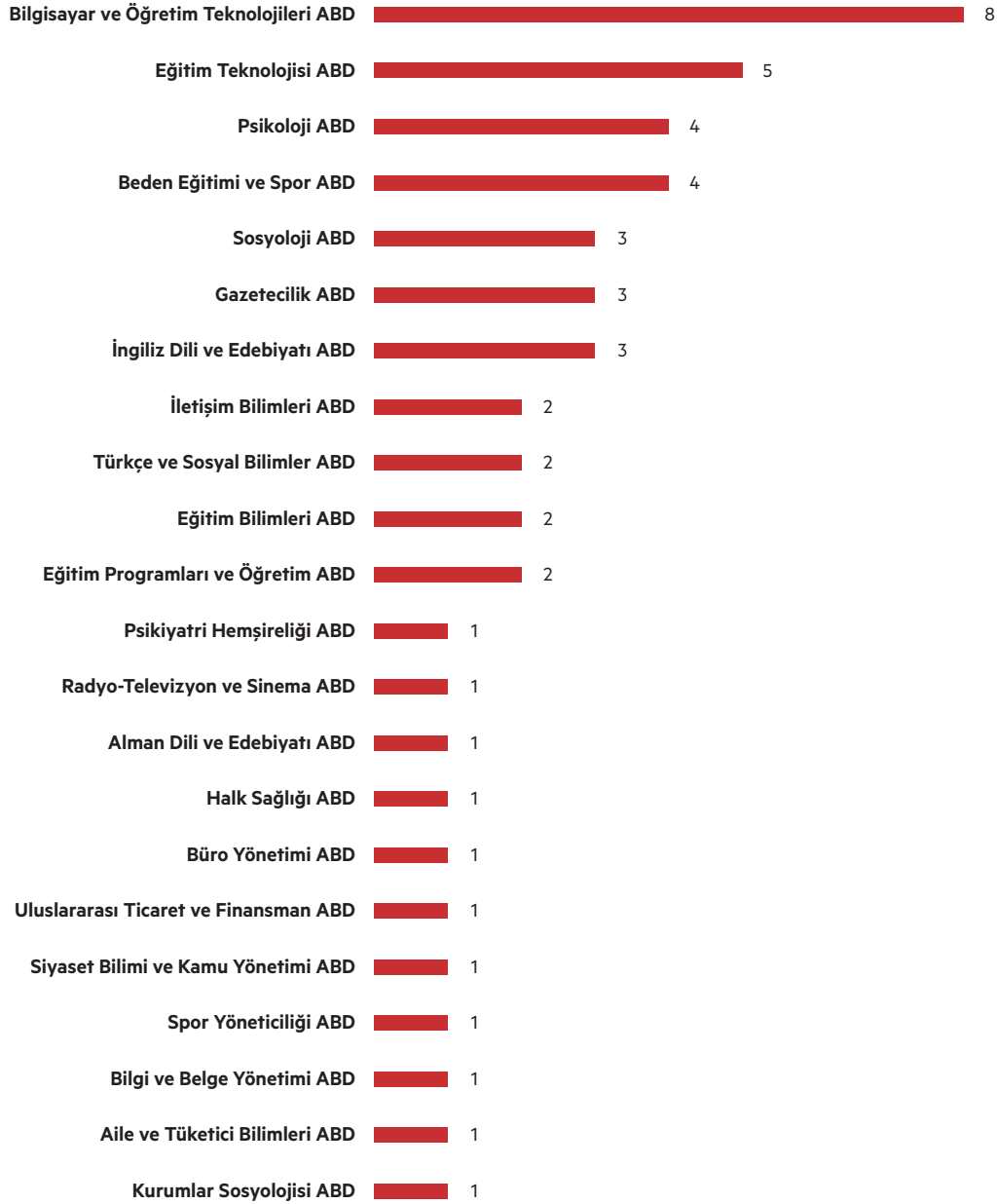
%80'den fazlası yüksek lisans tezi (n=42) olarak hazırlanmış olup, %14,3'ü doktora tezi olarak hazırlanmıştır.

Grafik 2. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Hazırlandığı Üniversiteye Göre Dağılımı.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı üniversiteye göre dağılımında (Grafik 2) ise toplamda 34 üniversitenin yer aldığı görülmektedir. En yüksek frekansa sahip olan üniversitelerin sırasıyla Gazi Üniversitesi (n=5), Hacettepe Üniversitesi (n=4), Bahçeşehir Üniversitesi (n=3) ve Atatürk Üniversitesi (n=3) olduğu görülmektedir. Üniversite dağılımına bakıldığında

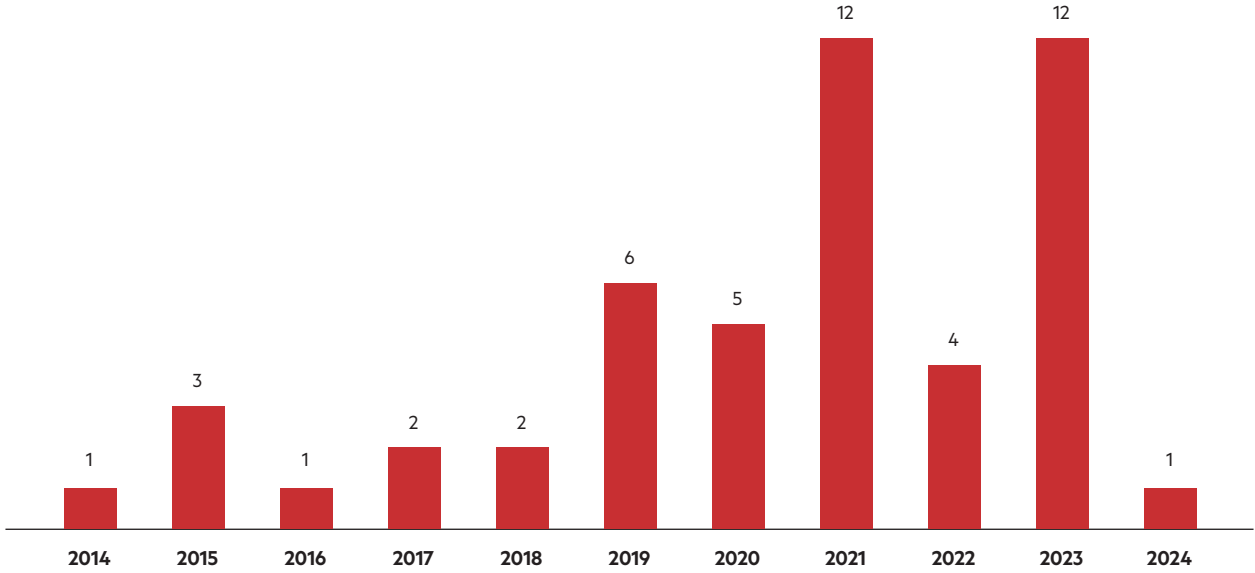
49 çalışmanın 7'sinin vakıf, diğerlerinin ise devlet üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Türkiye'de 2023 yılı itibarıyla 75'i vakıf, 129'u devlet üniversitesi olmak üzere toplam 204 üniversite bulunmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2023). İlgili konuda 34 üniversitede lisansüstü çalışma yapıldığı göz önüne alındığında üniversitelerin yaklaşık %17'sinde çalışma yapıldığı görülmektedir

Grafik 3. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Hazırladığı Anabilim Dalına (ABD) Göre Dağılımı.

Grafik 3'te hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı anabilim dalına göre dağılımı yer almaktadır. Bu dağılıma bakıldığında toplam 22 farklı anabilim dalında çalışmaların mevcut olduğu görülmektedir. En yüksek frekansın Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri ABD (n=8) yer almakta, onu sırasıyla Eğitim Teknolojisi ABD (n=5), Psikoloji ABD (n=4), Beden Eğitimi ve

Spor ABD (n=4) ile Sosyoloji ABD (n=4) takip etmektedir. Bu grafikte dijitalleşme ve gençlik üzerine yoğunlaşan çalışmaların özellikle sosyal bilimler alanında geniş bir yelpazeye yayıldığı dikkat çekmektedir. Grafik 3'te dikkat çeken bir diğer husus ise Eğitim Teknolojisi, Eğitim Bilimleri ve Eğitim Programları anabilim dallarının birbirinden bağımsız olsa da eğitim alanında doğrudan 9 çalışmanın yer almasıdır.

Grafik 4. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Hazırlandığı Yıla Göre Dağılımı.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların hazırlandığı yıla göre dağılımına bakıldığında ise (Grafik 4) en yüksek frekansın 2021 ve 2023 yıllarında (n=12) bulunduğu görülmektedir. Sadece bu iki yılda yapılan çalışmalar toplam çalışmaların yaklaşık %50'sini oluşturmaktadır. Yine Grafik 4'te görüldüğü üzere

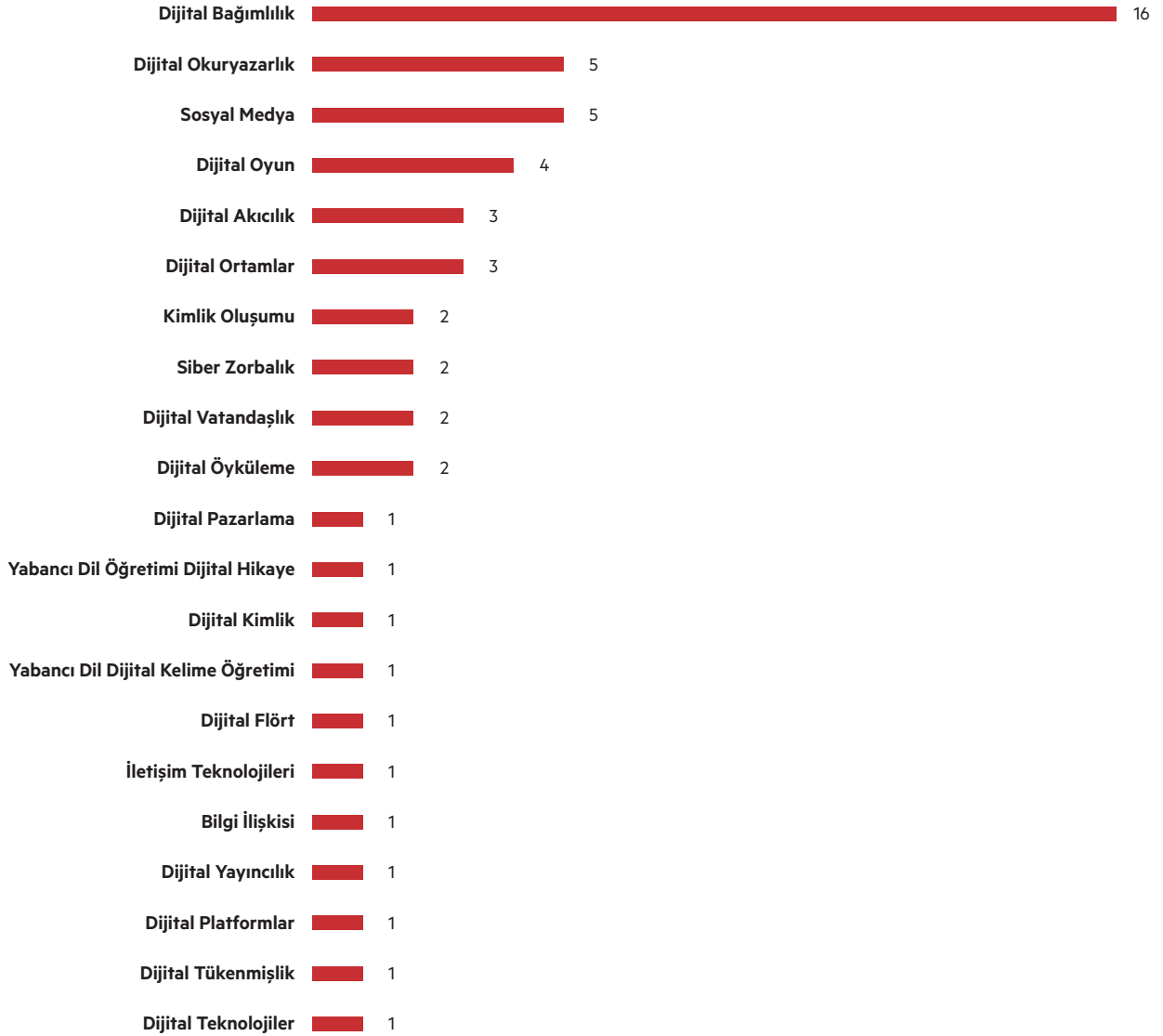
çalışmaların özellikle son beş yılda ağırlık kazanmıştır. Bu araştırma 2024 yılının Nisan ayı itibarıyla tamamlandığı için 2024 yılında bir düşüşün yaşandığını söylemek objektif ve bilimsel bir yaklaşım olmayacağı için bu grafikteki 2024 yılına ilişkin verilere ilişkin yorum yapmak gerçeği yansıtmayacaktır.

Grafik 5. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Benimsediği Yönteme Göre Dağılımı.

Veri analizine dahil edilen lisansüstü çalışmaların benimsediği yönteme göre dağılımında Grafik 5'te görüldüğü üzere ilk

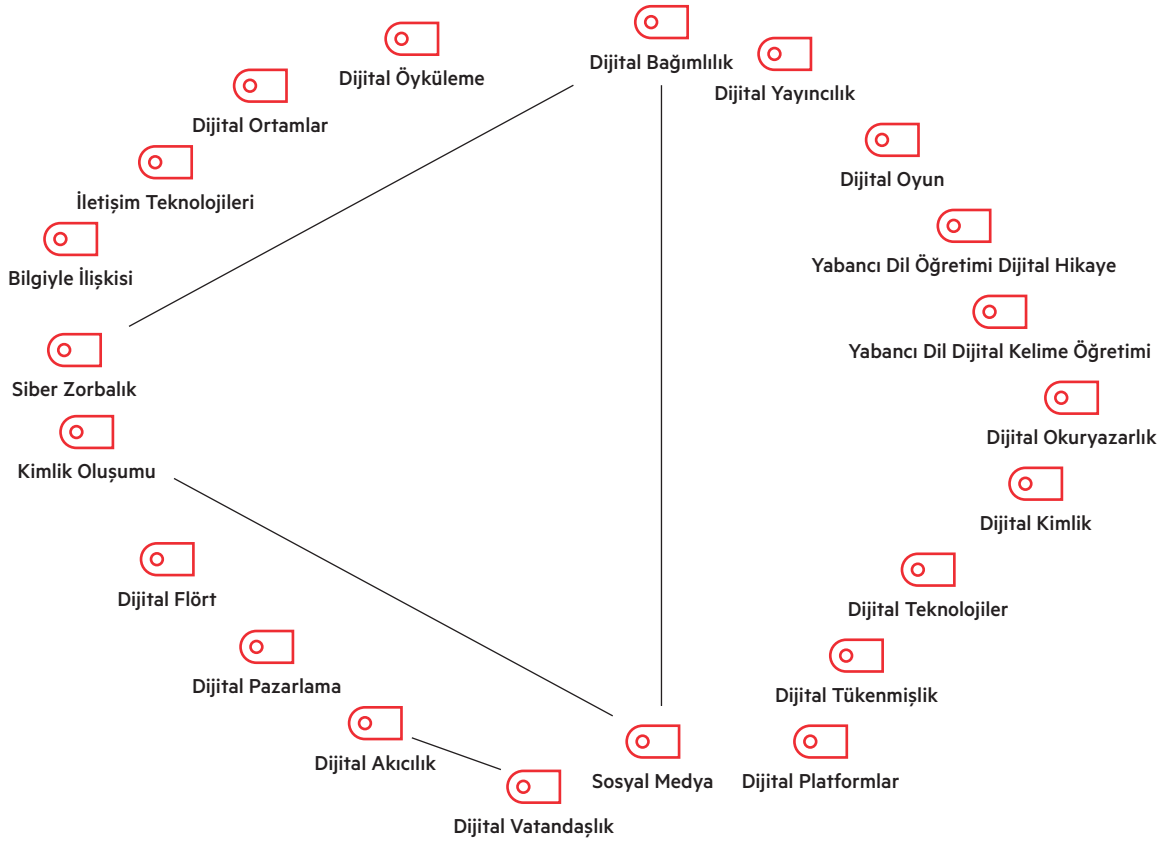
sırayı nicel çalışmalar (n=36) almaktadır. Onu sırasıyla nitel çalışmalar (n=9) ve karma çalışmalar (n=4) takip etmektedir.

Grafik 6. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Konu Başlıklarına Göre Dağılımı.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmaların konu başlıklarına göre dağılımının yer aldığı **Grafik 6**'da toplam 21 konu başlığı yer almaktadır. Bu konu başlıklarından dijital bağımlılığın (n=16) en yüksek frekans değerine sahip olması dikkat çekmektedir. Dijital dünyanın tehditleri ve riskleri arasında sıralayabileceğimiz dijital bağımlılığın yanı sıra siber zorbalık ve dijital tükenmişlik gibi konu başlıkları da dikkat çekmektedir. **Grafik 6** ile ilgili bir hususa açıklık getirmek gerekmektedir; dijital oyun bağımlılığını konu alan çalışmalar da dijital bağımlılık kapsamında değerlendirmiştir. Bunun nedeni dijital oyun konu başlığı altında dijital oyun tasarımı,

dijital oyun motivasyonu gibi tehdit ve risk oluşturmeyen konulara yer verilmesidir. 21. yüzyıl becerileri arasında öne çıkan dijital okuryazarlık (n=5) becerisinin de çalışmaların yaklaşık %10'una konu edinilmesi hem eğitim dünyası hem de dijital dünya için gereklilik taşıyan bir konunun ele alındığını göstermektedir. Dijital okuryazarlık kadar sosyal medya üzerine de çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bu grafikte görülmektedir ki dijitalleşme ve gençlik üzerine yapılan araştırmalar gençlerin beceri gelişimi ile birlikte kişilik gelişimine de eğilmektedir. **Grafik 6**'da dikkat çeken bir diğer husus da dil eğitimine yönelik konu başlıklarının yer almasıdır.

Şekil 1. Hedef Kitle Olarak Gençlerin Belirlendiği Dijitalleşme Konulu Lisansüstü Çalışmaların Konu Başlıkları Arasındaki İlişki.

Sonuç

Gençlik her bireyin hayatında tüm yaşamını şekillendiren bir dönem olarak etkisini göstermektedir. Dijital teknolojilerin dünyamızı kuşattığı günümüz şartlarında gençlik döneminde bireyin fiziksel, zihinsel, duygusal ve psikolojik gelişimi ayrı bir özen gerektirmektedir. Teknolojinin insanoğluna sunduğu fırsatlar kadar riskler ve tehditler de bulunmaktadır. Bu bakımdan dijitalleşen dünyada gençlerin fırsatlardan en üst düzeyde yararlanması, tehdit ve risklerden de olabildiğince korunması için çok yönlü ve sürekli araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaca cevap vermeye yardımcı olmak adına yapılan bu araştırma ile özellikle konu başlığı değişkenine göre dijitalleşme ve gençlik konulu araştırmaların mevcut durumu ortaya konmuş ve kısmen de olsa eksiklerin görülmesi için bir çerçeve çizilmiştir.

Hedef kitle olarak gençlerin belirlendiği dijitalleşme konulu lisansüstü çalışmalarda; tez türüne göre en fazla yüksek lisans, üniversiteye göre en fazla Gazi Üniversitesi, anabilim

dalına göre en fazla Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, yıllara göre en fazla 2021 ve 2023, araştırma yöntemine göre en fazla nicel araştırmaların yer aldığı tespit edilmiştir. Konu başlığına göre ise dijital bağımlılığın dijitalleşme ve gençlik konularının merkezinde olması aslında bu konu ile ilgili ihtiyacı karşılama yönünde bir çaba olarak görülebilir. Bu bakımdan gençlerin kişilik gelişimi ile desteklenmesine yönelik çalışmalar bulunurken, değer gelişimine yönelik çalışmaların bulunmaması bir eksiklik olarak görülmüştür. Bireyin gelişiminin bir bütün olduğu düşünüldüğünde dijital dünyada sadece bedensel ve zihinsel olarak doyuma ulaşmak yeterli olmayıp manevi ve ruhsal olarak da beslenmek gerekmektedir. Dijitalleşen gençliğin ihtiyaçlarına her alanda cevap verebilmek için yapılan her bir lisansüstü çalışma değerli katkılar sunmaktadır. Bu bakımdan bu alandaki çalışmaların belirli anabilim dallarıyla sınırlı kalmayıp, yaygınlaşması hem günümüz gençleri için hem de gelecek nesiller için faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Aksoy, C. (2018). Teknoloji Kullanım Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Ölçülmesi: Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. <https://doi.org/10.26466/opus.419032>.
- Ardıç, E., & Altun, A. (2017). Dijital Çağın Öğreneni. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 1(1), Article 1.
- Atatanır, H. (2022). Dijitalleşme: İş Yaşamında ve Sosyal Güvenlikte. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12 (Dijitalleşme), Article Dijitalleşme. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1121347>.
- Baran, A. G. (2013). Genç ve Gençlik: Sosyolojik Bakış. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 6-25.
- Castells, M. (2002). *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199255771.001.0001>.
- Dinçer, S. (2022). Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta-Analiz (4. bs). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ersöz, B., & Özmen, M. (2020). Dijitalleşme ve Bilişim Teknolojilerinin Çalışanlar Üzerindeki Etkileri. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 11(42), Article 42. <https://doi.org/10.5824/ajite.2020.03.007.x>
- Glass, G. (1976). Primary, Secondary, and Meta-Analysis of Research. *Educational Researcher*, 5, 3-8. <https://doi.org/10.3102/0013189X005010003>
- Güzel, M. (2006). Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü. *Küresel İletişim Dergisi*, 1(1), 1-16.
- Hacettepe Üniversitesi Gençlik Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi. (2024). *Merkezin Amaçları ve Faaliyet Alanları*. <https://hugaum.hacettepe.edu.tr/>
- Hilde, T., & Kellner, D. (1996). Media Culture: Cultural Studies, Identity and Politics between the Modern and the Postmodern. *South Central Review*, 13(1), 84.
- Johnson, L., Adams, S., & Cummins, M. (2012). *The NMC Horizon Report: 2012 Higher Education Edition*. İçinde New Media Consortium. New Media Consortium. <https://eric.ed.gov/?id=ED532397>.
- Kürü, S. A. (2021). Meta-Analiz. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, Article 42.
- Özbey, İ. B. (2022). Dijitalleşme, Sosyal Medya ve Risk Toplumu. *İmgelem*, 6(10), Article 10. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1053815>.
- Parlak, B. (2017). Dijital Çağda Eğitim: Olanaklar ve Uygulamalar Üzerine Bir Analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Kayfor 15 Özel Sayısı), Article Kayfor 15 Özel Sayısı.
- Westerman, G., McAfee, A., & Bonnet, D. (2014). *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. Harvard Business Review Press.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2023). *Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayısı*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>